

Justitiedepartementet

Yttrande över betänkandet, Effektivare verktyg för att bekämpa brott av unga lagöverträdare (SOU 2024:93)

Synpunkter från Jönköpings kommun

Det är en allvarlig utveckling vi ser med barn som begår grova brott, ofta kopplade till grov organiserad brottslighet. Det måste mötas av samhället både med förebyggande och repressiva insatser. Det finns för närvarande ett stort fokus på repressiva åtgärder vilket riskerar att få konsekvenser för barnens rättigheter. Det är viktigt att betona att även barn som begår brott är rättighetsbärare av varje rättighet i barnkonventionen.

Jönköpings kommun vänder sig starkt emot förslaget om förlängd häktningstid för barn i åldern 15–17 år. Häktning är ett stort ingrepp i en människas liv och att sitta häktad kan vara skadligt för ett barns hälsa och fortsatta utveckling. Jönköpings kommun ifrågasätter rimligheten i att ändra lagen så att barn som befinner sig i en känslig fas ska kunna hållas häktad så länge som fem månader. För att lösa problemet med långa utredningstider borde det i stället för att förlänga häktningstiden anvisas tillräckliga resurser för att utredningar ska blir klara i tid.

Att gå i skolan och delta i undervisning är en rättighet enligt barnkonventionen och en viktig skyddsfaktor för ett barns utveckling och fysiska och psykiska hälsa. Gymnasieungdomar som är häktade erbjuds undervisning och kan om de vill tacka nej till denna. Grundskolan är till skillnad från gymnasieskolan en obligatorisk skolform. Jönköpings kommun vill uppmärksamma frågan om hur barn som blir häktade ska kunna få den undervisning de har rätt till enligt barnkonventionen. Eftersom häktning kan ske i en annan kommun än barnets hemkommun behöver det finnas en rutin för hur barnets skola får veta att barnet är häktat. Det bör klarläggas vem som ser till att barnet får undervisning samt finnas möjlighet att praktiskt genomföra undervisningen.

Utredningen föreslår att kraven för att få göra husrannsakan och kroppsvissitation ska sänkas. Att bli föremål för kroppsvissitation är ett intrång i barnets personliga integritet och det är viktigt att det används med stor restriktivitet och med särskild hänsyn till barnets ålder och mognad. Jönköpings kommun anser också att förslaget kan påverka tilliten till samhället vilket försvårar barnets väg tillbaka till ett liv utan kriminalitet.

Även en husrannsakan är en svår upplevelse som utgör en riskfaktor för barnet. Jönköpings kommun anser att socialtjänsten bör medverka vid husrannsakan som rör barn under 15 år. Det kan även finnas behov att fånga upp reaktioner hos syskon.

Vid kvarhållande av brottsmisstänkta barn av sociala skäl är det viktigt att socialtjänst och/eller vårdnadshavare kan komma snabbt så att polisen kan överlämna barnet. När ett barn häktas sker det ofta i en annan kommun än barnets hemkommun, vilket innebär längre restider. Förlängningen av längsta tid som polis får hålla kvar brottsmisstänkta barn från tre till sex timmar bedöms rimlig.

Jönköpings kommun konstaterar att föräldrar ofta har svårt att ha insyn i vad som händer i barnets liv på sociala medier. Möjligheten att avlyssna även yngre barns mobiltelefoner skulle kunna förhindra att barn dras in i kriminalitet och begår brott. Däremot anser Jönköpings kommun att när det gäller barn under 15 år ska det vara åklagare som beslutar om när det får göras.

Jönköpings kommun anser det rimligt att biometriska uppgifter får tas upp av barn i syfte att registrera i polisens biometriskt register över dömda efter en bevistalan. Bevistalan är värdefullt inte minst ur brottsoffrets perspektiv. För det barn som begått ett allvarligt brott ökar sannolikheten för ett bra behandlingsresultat om ansvarsbördan är klarlagd. De biometriska uppgifterna kan vara viktiga om barnet skulle begå brott igen.

Jönköpings kommun instämmer i utredningens bedömning att möten mellan åklagare och barn som ska underrättas om beslut om straffvarning eller åtalsunderlåtelse, i vissa fall kan genomföras digitalt. Det viktiga i dessa fall är att innehållet vid dessa möten framförs på ett sätt som är tydligt för barnet. Socialtjänstens medverkan i dessa möten är betydelsefull för det fortsatta genomförandet av ungdomskontrakt eller vårdinsatser.

Jönköpings kommun saknar konsekvensbeskrivningar kring hur barns psykiska hälsa och utveckling påverkas av förslagen till tvångsåtgärder samt hur de eventuellt kan kombineras med andra insatser som bidrar till att barnet inte återfaller i brott.

Jönköpings kommun bedömer att bland annat reglerna om hemliga tvångsmedel kommer att resultera i att fler unga som begår brott eller riskerar att begå brott upptäcks. Fler barn som har behov av insatser från socialtjänsten kommer att identifieras, vilket kommer att leda till ökade kostnader för kommunerna för SIS-placeringar och andra insatser. Jönköpings kommun förutsätter att finansieringsprincipen gäller.

JÖNKÖPINGS KOMMUN

Ann-Marie Nilsson
Kommunstyrelsens ordförande

Johan Fritz
Stadsdirektör